

Beweegidentiteit (BI)

VERKENNING VOOR DE ACTUALISATIE VAN DE KERNDOELEN EN
EXAMENPROGRAMMA'S VOOR HET LEERGEBIED BEWEGEN & SPORT

Beweegidentiteit (BI)

Verkenning voor de actualisatie
van de kerndoelen en
examenprogramma's voor het
leergebied Bewegen & Sport

September 2022

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2022 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur:

Jacob Nienhuis

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN

9.8038.850

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Identiteit en identiteitsvorming in het algemeen	6
Kern en verschijningsvormen	6
Relationeel concept	6
Zelfbeeld: onbewust en bewust	7
Prominentie	8
2. BI, wat is dat?	9
Visie op (leren) bewegen	9
Uitgangspunten en aannames	9
Definitie BI	10
3. Ontwikkelen van BI en de rol van de LO	11
Variabelen	11
Belang LO	11
4. Vervolg	13
Inhoudelijk	13
Proces	13
Bekendheid vergroten	13
Literatuur	14
Bijlage	16
Deelnemers werkgroep verkenning BI	16

Inleiding

In het bewegingsonderwijs draait het om leren deelnemen aan beweegsituaties. Het is een proces waarin je als beweger leert wat je kunt, waar je goed in bent, wat je (niet) leuk vindt, wat je spannend vindt, waar je benieuwd naar bent, hoe anderen naar jou kijken als beweger/sporter. Dat is belangrijk om jezelf te vormen als beweger, ook al is het vaak onbewust. Het geeft je een basis, een uitgangspunt, een anker, waardoor je je verder kunt ontwikkelen. We zien hier de mogelijkheid voor het leergebied Bewegen & Sport (B&S) een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de beweegidentiteit van leerlingen.

Ter voorbereiding op de komende actualisatie van de kerndoelen en examenprogramma's heeft de SLO opdracht gegeven een verkenning uit te voeren rond het thema beweegidentiteit (BI). In de vakwereld wordt BI gezien als een vernieuwend en relevant thema, maar er is geen eenduidig beeld van. SLO heeft daarom besloten een verkenning rond BI uit te voeren, om meer duidelijkheid te krijgen rond een aantal vragen: wat is BI? Hoe vormt BI zich? Welke rol kan lichamelijke opvoeding (LO) en bewegingsonderwijs hierbij spelen?

Met de opbrengsten van deze verkenning bieden we de ontwikkelteams die aan de slag gaan met nieuwe kerndoelen en examenprogramma's handvatten om BI en de ontwikkeling van BI een plek te geven in het curriculum van LO.

Voor de verkenning is een werkgroep in het leven geroepen. De deelnemers (zie bijlage) aan de werkgroep hebben een diverse achtergrond en expertise (opleiders, onderzoekers, lectoren, docenten LO, beleidsadviseurs) met één gemeenschappelijke deler: interesse in het thema BI. De werkgroep is in het voorjaar van 2022 drie keer een middag bijeen gekomen voor een ontwikkelsessie. In de tussenliggende periodes werden telkens de voorlopige opbrengsten geanalyseerd, voorzien van feedback en werden vervolgstappen voorbereid. BI bleek een complex onderwerp, maar ook een onderwerp dat raakt aan de essentie van de LO. Het maakte de 'tongen los'. Het uiteindelijke resultaat is een mooie eerste stap in de begripsvorming rond BI.

In de eerste paragraaf bespreken we de belangrijkste inzichten rond identiteit en identiteitsvorming in het algemeen. In de tweede paragraaf komen we naar analogie van de eerste paragraaf tot een overzicht van uitgangspunten en aannames rond BI die uitmonden in een definitie van BI. In de derde paragraaf richten we ons op de mogelijkheden om BI te ontwikkelen en welke rol de LO daarin kan spelen. In de vierde en laatste paragraaf geven we op een aantal

vlakken aan welke vervolgstappen nodig zijn om te komen tot een uitwerking van mogelijke leerdoelen BI voor de LO.

1. Identiteit en identiteitsvorming in het algemeen

Om iets te kunnen zeggen over (ontwikkeling van) BI sluiten we aan bij wat er bekend is over identiteitsvorming in het algemeen. Onderstaande opsomming is een overzicht van relevante inzichten uit de wetenschappelijke literatuur over identiteit en identiteitsvorming.

Kern en verschijningsvormen

Identiteit is geen vaststaand gegeven, identiteit komt tot stand.

Identiteit is niet iets dat voor eens en altijd vaststaat. We bestaan op een manier die ons in staat stelt om onze eigen identiteit vorm te geven. Sartre noemde dit ooit "we zijn niets, maar we geven ons leven en ons levensverhaal vorm." Dit vormgeven van onze identiteit vindt niet plaats binnen een contextueel vacuüm, maar we zijn ingebed in tal van netwerken (school, gezin, sportverenigingen, vrienden et cetera) waarbij identiteiten tot stand komen. Dus identiteit heeft een dynamisch karakter en is contextafhankelijk.

Identiteit wordt gevormd door de rollen die we vervullen, als lid van een groep en als karakteristieken van een persoon.

Individueen zijn altijd 'gesitueerd' in de zin dat ze, per definitie, sociale interacties aangaan en zijn ingebed in een samenleving met haar gewoonten, waarden, normen. Identiteit kan, aldus Stets & Serp (2013), worden opgevat als een verzameling van betekenissen die individuen definiëren in specifieke rollen in de samenleving (ouder, werkend, echtgenoot), als leden van een bepaalde groep in onze samenleving (kerk, boekenclub, sportclub) en als personen met specifieke karakteristieken die hem uniek ten opzichte van anderen (sportief, artistiek). Mensen hebben meerdere identiteiten. Wellicht zit dus het unieke van iemands identiteit niet in één essentie, maar in het unieke samenspel van verschillende identiteiten.

Relationeel concept

Sociologe Nathalie Heinich benadrukt dat identiteiten ontstaan in een sociale wisselwerking tussen hoe we onszelf zien en hoe anderen ons zien. Identiteiten bestaan uit drie componenten die met elkaar samenhangen: zelfbeeld (wie ben ik?), presentatie (wat laat ik de wereld zien?) en toeschrijving (hoe ziet de wereld mij?).

Zelfbeeld: onbewust en bewust

Onbewust ('subjectieve identiteit')

Een wezenlijk deel van onze identiteit is gebaseerd op de ervaringen die we opdoen, vaak onbewust ('subjectieve identiteit'). Subjectieve identiteit gaat om het gevoel dat ik het ben die mijn ervaringen heb, mijn gedachten denk en handelingen uitvoer. Ik ben het die beweegt, ik ervaar het bewegen als leuk of niet leuk, ik heb er vertrouwen in.

Het concept autonomie en subjectiviteit zijn verwant aan deze subjectieve identiteit. Het gaat hier *niet* om reflectie, maar dat ik het ben die in interactie staat met de omgeving/wereld en hierin beweegt. Het zelf bestaat op voorbewust niveau, het "lichamelijk aan de wereld zijn," zoals Merleau-Ponty dit heeft verwoord. Dit sluit ook aan bij internationale perspectieven op embodied learning/embodied cognition. Geleefde ervaring of voorbewuste ervaring is de meest basale manier van hoe we ons tot de wereld verhouden, zonder dat we stilstaan bij wat we precies doen. Het is de mens in actie vanuit een geleefde identiteit en wat in het doen/handelen tot uitdrukking komt.

Bewust ('objectieve identiteit')

Als we iemand vragen: "beschrijf jezelf eens", dan dagen we die persoon uit om zichzelf onder ogen te zien, te reflecteren op zichzelf en op het eigen doen en laten. Het beeld dat je van jezelf hebt, is een belangrijk onderdeel van wie je bent. Als we onszelf beschrijven of definiëren, dan beschouwen we onze identiteit als een object: we buigen ons over onze eigenschappen en beschrijven onszelf als een object in de wereld. Daarom spreken we over objectieve of bereflecteerde identiteit. Soms is in deze reflectie en hoe we onszelf beschrijven een patroon te herkennen. Als ik vaak een bepaalde handeling uitvoer, bijvoorbeeld vaak sport en beweeg, dan zal ik zeggen dat ik een sporter ben of iemand ben die vaak beweegt. We kennen eigenschappen toe aan onszelf: dit ben ik, dit is belangrijk voor me. Dat betekent niet dat we onze identiteit voor eens en altijd vastleggen, maar wel dat we bewust bij onszelf stilstaan en onszelf zo definiëren. We denken na over onszelf. Dit proces van jezelf onder ogen zien en al dan niet veranderen noemt Sartre *personalisatie*. Deze term benadrukt dat het zijn en de identiteit van een persoon een proces is, waarbij het onbewust handelen en bewuste reflectie elkaar afwisselen.

Intersubjectiviteit: wisselwerking tussen wat ik de wereld laat zien (presentatie) en hoe de wereld mij ziet (toeschrijving).

Als het gaat over onze identiteit, moeten we ook kijken hoe we ons tot andere mensen en het andere verhouden. Onze intersubjectiviteit is een belangrijk onderdeel van onze subjectiviteit. Hoe ik over mezelf denk, is mede gebaseerd op hoe anderen over mij denken. En dat ik me op een bepaalde manier gedraag, komt (onder andere) doordat me dat door anderen is aangeleerd of voorgedaan en hiermee identificeer (of juist tegen af zet). Ik doe me op een bepaalde manier voor omdat ik iets wil uitstralen naar de ander (presentatie/laten zien). Hierbij kunnen we volgens Gordijn spreken van 'in de presentie komen'. Dat wil

zeggen in de blik van de ander worden gezien en daar zelf ook bewust van zijn. Ik ben (relationeel) (onder)deel van de belevingswereld van de ander. We verhouden ons tot de ander en de ander tot ons (feedback, (be)(ver)oordelen).

Prominentie

Mensen hebben verschillende identiteiten en hierin kan sprake zijn van prominentie.

Als we ervan uitgaan dat individuen meerdere identiteiten hebben, is een belangrijke vraag welke identiteit het meest prominent is in verschillende situaties. Wat bepaalt een identiteit? De uitkomst is gebaseerd op hoe gecommiteerd iemand is aan een bepaalde identiteit. Stel: iemand hecht groot belang aan bewegen en actieve leefstijl, dan is de kans groter dat hij of zij in verschillende situaties voor bewegen kiest, bijvoorbeeld de fiets pakt in plaats van een scooter.

Prominentie ontstaat door interactie met de ander en door zelfreflectie.

Of een van de vele identiteiten de boventoon voert, wordt bepaald door

- de aard en mate van interactie met anderen (ervaringen van de interactie met de ander, bekrachtigers of juist niet (motivationaleel klimaat), belang van de ander/het netwerk (sportvereniging, informeel sporten en bewegen);
- de aandacht die iemand besteedt aan verificatie of reflectie op de vraag "wie ben ik?" (reflectie op de eigen identiteit/reflectie op het eigen handelen/gedrag).

Zoals gezegd: de vorming van een bepaalde identiteit heeft *erkenning* door anderen nodig (relationeel uitgangspunt). Betekenissen komen altijd tot stand in dialoog met de wereld (betekenisrelaties) en worden dus beïnvloed door deze dialoog met de ander en het andere. Als een docent bewegingsonderwijs leerlingen kan motiveren, vertrouwen geeft en plezier in bewegen, dan draagt dat bij aan de vorming van een beweegidentiteit. Het wordt een prominente identiteit in het levensplan van het individu in verschillende situaties en daarmee een constante.

2. BI, wat is dat?

Deze vraag willen we graag beantwoorden. Dit doen we in drie stappen. Allereerst bepalen we kort wat we verstaan onder (leren) bewegen. Daarna zetten we een aantal uitgangspunten en aannames over BI op een rij waarover consensus is. Uiteindelijk mondt dit uit in een definitie van BI.

Visie op (leren) bewegen

Wanneer we spreken over beweegidentiteit dan moeten we ook iets zeggen over wat we verstaan onder bewegen en leren bewegen. Bewegen is in de gangbare visie een vorm van menselijk handelen zoals praten, denken, voelen en krijgt altijd betekenis in de context waarin het bewegen plaatsvindt: een touw om in te springen, een broer om mee te stoeien. Onderwijs in bewegen leert leerlingen deel te nemen aan beweegsituaties. In dat leerproces worden leerlingen meervoudig handelingsbekwaam: ze vergroten hun beweegvaardigheid, ze leren hoe ze het bewegen moeten regelen, ze leren in het bewegen met elkaar om te gaan, ze doen kennis op over bewegen. Leerlingen leren hun beweegmogelijkheden te ontwikkelen, in te voegen en aan te passen aan de beweegsituaties die ze tegenkomen.

Uitgangspunten en aannames

Naar analogie van de noties over identiteit en identiteitsontwikkeling in het algemeen komen we tot een reeks uitgangspunten en aannames rond beweegidentiteit (BI).

- BI staat niet vast maar komt tot stand. BI is als een verhaal dat zich gedurende een leven ontwikkelt en ontvouwt.
- BI is een dynamisch concept en contextafhankelijk. BI wordt in allerlei situaties, op allerlei plekken en in allerlei contexten gevormd en beïnvloed, niet alleen op school.
- BI is een relationeel concept. Er is sprake van een doorlopende wisselwerking tussen het individu en de omgeving, fysiek en sociaal.
- Bijna alle kinderen tonen van jongs af aan initiatieven om de omgeving op eigen wijze bewegend te ontdekken. Jonge kinderen houden ervan om veel te bewegen en zijn erop gericht om zich daarin te ontwikkelen op een speelse en exploratieve manier. Het leren kennen en begrijpen van de wereld gaat via het lichaam en de lichamelijke gewaarwording. De vorming van BI is onderdeel van dit proces.

- BI wordt voor een belangrijk deel gevormd door ervaringen, positief of negatief. Ervaringen met bewegen en sporten hebben door het fysieke karakter (geleefde ervaring) een sterke impact op de vorming van BI. Dit is een onbewust proces.
- BI kan ook gevormd worden via reflectie, door jezelf onder ogen te zien. Dit is een bewust proces.
- BI is een samenspel van hoe je jezelf ziet, wat je laat zien, en hoe je gezien wordt als beweger en sporter. Deze verschillende perspectieven hoeven niet overeen te komen, daar kan spanning tussen zitten. Een aspect van je BI is ook hoe je omgaat met die spanning en de mate waarin je je in je BI laat beïnvloeden door anderen.
- Twee kernpunten van BI zijn dat:
 - I. iemands BI van situatie tot situatie kan verschillen, sociaal geconstrueerd is;
 - II. BI kwaliteiten betreft die een persoon onderscheiden van anderen en dus een zekere constantheid aangeven.

Er zijn spanningsrelaties in het definiëren van beweegidentiteit: tussen het veranderlijke en het constante, het zichzelf ontwerpen en onderscheiden als subject en het onderdeel zijn van een of meerdere groepen of gemeenschappen (het sociale, datgene waar je je mee identificeert);

Definitie BI

BI is hoe een persoon zich definieert, zich presenteert en gezien wordt als beweger en sporter. Het samenspel van zich definiëren (wie ben ik?), zich presenteren (wat laat ik de wereld zien?) en gezien worden (hoe ziet de wereld mij?) is een dynamisch en doorlopend proces waarin ervaren, reflecteren en kiezen een rol spelen. Beweegidentiteit is contextafhankelijk, veranderlijk, en komt tot stand in interactie met anderen.

3. Ontwikkelen van BI en de rol van de LO

Uit de bovenbeschreven definitie wordt duidelijk dat BI een complex en dynamisch concept is. Het is contextafhankelijk, veranderlijk en komt tot stand in interactie met anderen. Het is geen eenduidig en vaststaand begrip, maar een meerduidig en veranderlijk begrip. De wisselwerking tussen zelfbeeld, gedrag en perceptie door de omgeving zorgt voor een doorlopende 'interne dialoog' over wie ik ben als beweger en sporter. Ervaren, reflecteren en kiezen spelen een belangrijke rol in dit proces.

Variabelen

Er zijn verschillende factoren (contexten en processen) die van belang zijn als het gaat om het ontwikkelen, krachtiger maken en prominenter maken van identiteit. Daarin spelen bijvoorbeeld een rol: ouders, vrienden, ervaringen met sport en bewegen op jonge leeftijd, lessen bewegingsonderwijs, et cetera. Op basis van empirisch onderzoek (Lau et al., 2006) kan een aantal variabelen worden onderscheiden die in meer of mindere mate van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van BI. Deze variabelen verwijzen enerzijds naar bepaalde contexten (bijvoorbeeld opvoeding) die een rol spelen en anderzijds naar factoren die vooral een rol spelen in (leer)processen (bijvoorbeeld ervaren autonomie). Dit zijn:

- de invloed van opvoeding;
- de mate en kwaliteit van ervaringen met bewegen en sporten in verschillende contexten (sportvereniging, bewegingsonderwijs, schoolplein);
- invloed/voorbeelden van anderen (nabootsing van rolmodellen/peers);
- steun van anderen;
- het idee dat degene zelf aan het roer staat (ervaren autonomie);
- het vertrouwen dat wordt ontwikkeld in jezelf (ervaren competentie);
- kennis over belang van en houding ten opzichte van sport en bewegen;
- motivatie/doeloriëntatie, de mate waarin iemand betrokken is op het behalen van een doel.

Belang LO

Bovengenoemde contexten en processen spelen dus een rol bij de vorming van BI. Een aantal daarvan valt in het domein van het bewegingsonderwijs/LO, of kunnen daardoor worden beïnvloed. We kunnen aannemen dat de LO een wezenlijke rol heeft bij de vorming van BI.

We zien op een aantal vlakken mogelijkheden voor de LO om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van BI. Onderstaande opsomming is een eerste aanzet richting een meer concrete vertaalslag naar leerdoelen.

Belang van positieve ervaring met bewegen en sporten

Op basis van bovengenoemde inzichten dat BI juist in de interactie met de omgeving gevormd wordt, veronderstellen we dat de rol van het bewegingsonderwijs/LO bij de vorming van een 'sterke beweegidentiteit' (groot belang hechten aan bewegen) niet mag worden onderschat. Het bewegingsonderwijs is immers de enige context waarbinnen alle jongeren ervaringen opdoen met bewegen en sporten. Dat betekent dat het kunnen opdoen van positieve ervaringen met bewegen en sporten cruciaal is.

Belang van bewustwording en reflectie bij duurzame keuzes

We gaan ervan uit dat meer bewustwording van je BI je helpt bij het maken van keuzes in deelname aan bewegen en sport, nu en later. Het bewegingsonderwijs zou expliciet aandacht moeten besteden aan de ontwikkeling van BI, bijvoorbeeld door leerlingen te laten reflecteren op hun ervaringen en kwaliteiten.

Belang van een 'sterke BI' voor grotere kans op deelname aan bewegen en sport

We veronderstellen dat jezelf bewustzijn van je BI, gekoppeld aan een positieve houding ten opzichte van sport en bewegen, leidt tot een grotere kans op (blijvende) deelname aan bewegen en sport.

Belang van verbinding tussen verschillende contexten

Het bewegingsonderwijs vervult een schakelfunctie naar de beweeg- en sportcultuur buiten het onderwijs. De opdracht is om te komen tot koppeling van verschillende contexten op en rondom de school. De school, en dus het bewegingsonderwijs, heeft hierin een spilfunctie. We veronderstellen dat naarmate het beter lukt om de verbinding te maken, dat leerlingen ook een sterkere BI ontwikkelen.

4. Vervolg

Inhoudelijk

De opbrengsten van de verkenning BI liggen vooral op het vlak van begripsbepaling en het vormen van consensus over wat we onder BI verstaan. Daarnaast hebben we een relatie gelegd met identiteit(svorming) in het algemeen en wat daarover de heersende inzichten zijn. Tenslotte hebben we aangegeven welke variabelen van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van BI en welk rol LO hierin kan spelen. Een belangrijke vervolgstap is om te komen tot een meer concrete formulering van leerdoelen BI voor LO. Wat moeten leerlingen leren in de lessen LO als het gaat om de ontwikkeling van een 'sterke' beweegidentiteit? Deze vraag is met name relevant omdat we daarmee het gesprek met het werkveld op gang brengen om de vertaalslag te maken naar onderwijsinhouden die aansprekend zijn en beelden oproepen voor de lespraktijk. Een andere relevante vraag is: hoe verhoudt de ontwikkeling van BI zich tot andere bouwstenen van het onderwijsprogramma voor het leergebied B&S?

Proces

Om de leerdoelen inhoudelijk te ontwikkelen, is het nodig om een vervolg te organiseren op deze verkenning. Welke organisatievorm daarvoor het meest geschikt is valt nog te bezien, maar in ieder geval is het van belang om vakleerkrachten LO bij dit proces te betrekken.

Bekendheid vergroten

Naast de inhoudelijke doorontwikkeling, is het ook belangrijk om meer bekendheid te geven aan BI en de rol die LO kan hebben bij de ontwikkeling van BI. Dat kan via artikelen in LO Magazine, deelname aan studiedagen en conferenties, webinars/clinics en andere vormen van communicatie.

Literatuur

In dit document steunen we op inzichten van verschillende auteurs. In onderstaande literatuurlijst staan de meest prominente bronnen waaruit we inspiratie hebben gehaald.

Brewer, B.W., Van Raalte, J. L., & Linder, D.E. (1993). Athletic identity: Hercules' muscles or achilles heel? *International Journal of Sport Psychology*, 24, 237-254.

Gordijn, C.C.F., et al. (1975). *Wat beweegt ons*. Bosch & Keuning, Baarn.

Gusman, S. (2022). *Diep van buiten – de mens volgens Sartre*. Amsterdam: Boom.

Heinich, N. (2019). *Wat onze identiteit niet is*. Amsterdam: Prometheus.

Lau, P. W., Fox, K. R., & Cheung, M. W. (2004). Psychosocial and socio-environmental correlates of sport identity and sport participation in secondary school-age children. *European Journal of Sport Science*, 4(3), 1-21.

Merleau Ponty, M. (2017, 1^e druk 1945). *Fenomenologie van de waarneming*. Amsterdam: Boom.

Rössler, B. (2018). *Autonomie – Een essay over het vervulde leven*. Amsterdam: Boom.

Santee, R. T., & Jackson, S. E. (1979). Commitment to self-identification: A sociopsychological approach to personality. *Human Relations*, 32(2), 141-158. <https://doi.org/10.1177/001872677903200204>

Stets, J. E., & Burke, P. J. (2000). Identity theory and social identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(3), 224-237. <https://doi.org/10.2307/2695870>

Stets, J. & Serpe, R.T. (2013). Identity Theory. In: *Handbook of Social Psychology* (pp.31-60). Springer.

Taylor, Ch. (1989). *Sources of the self – the making of the modern identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tamboer, J.W.I. (1989). *Filosofie van de bewegingswetenschappen*. Nijhof, Leiden.

Taylor, Ch. (1994). *De malaise van de moderniteit*. Kampen. Kok Agora/Pelckmans.

Verhaeghe, P. (2012). *Identiteit*. Amsterdam: de Bezige Bij.

Vermeer, A. (redactie) (2020). *Actuele grondslagen van het bewegingsonderwijs*. 20/10 Uitgevers, Rotterdam.

Bijlage

Deelnemers werkgroep verkenning BI

- Anne Bruijn, VU Amsterdam
- Berend Brouwer, curriculumexpert (voorheen SLO)
- Corike van de Merwe, SLO, afdeling PO
- Chris Hazelebach, SLO
- Christa Rietberg, Orthopedagoog en cluster 4 vakleerkracht
- Erik Swinkels, KVLO
- Eva-Luca Pouwer, Hogeschool van Amsterdam
- Jacob Nienhuis, SLO, afdeling VO
- Jeroen Koekoek, Windesheim Hogeschool
- Johan Steenbergen, Mulier Instituut
- Lars Borghouts, Fontys Hogeschool
- Nico Leenstra, Hanze Hogeschool

Als landelijk expertisecentrum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)